

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 77.

— Sibiu, Mercuri 28/10 Octobre. —

1883.

Deschidere de prenumeratiune

la

„Observatoriulu“

dela 1/13 Octobre inainte.

Pentru acei domni abonati carii prenumeraseru dela 1/13 Ianuaru pe 9 luni, éra altii pe 6 sau si numai pe 3 luni, abonamentulu espira cu finea lunei Septembre. Pretiurile s'nt aratate in fruntea diariului: de 8 fl. pe 1 anu, 4 fl. pe 6 luni si 2 fl. pe 3 luni inlaintrulu monarchiei, éra in afara din monarchia cu 22 franci pe 1 anu, cu 11 fr. pe 1/2 anu, in auru sau in bilete de banca; éra fractiunile, anume din Romani'a, se potu implini cu marce de posta.

Redactiunea si Editur'a.

Alte informatiuni despre tinut'a de pana acum a romanilor din statulu Ungariei.

(Urmare.)

Nu ne va lua in nume de reu, asia credemu escel. sa archiepiscopulu mitropolitu de astadi alu Romanilor greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a Mironulu Romanulu, déca éra si la acestu locu ne provocamu la densulu, séu mai bine facemu usu de o declaratiune a sa, ce in calitate de membru alu amintitei comisiuni regnicolare, fiindu pe atunci cá protosincelu alu diecesei Aradului esmissu de cátra repausatulu predecessoru alu seu Andreiu br. de Siaguna, cá barbatu de specialitate representante alu clerulu ortodoxu, a fostu datu-o in scrisu la aceeasi comisiune, si carea servindune chiaru acu de celu mai plausibilu argumentu intru comprobarea afirmatiuniloru nóstre, o reproducemu din fói'a literaria bisericesca „Sperantia“ Nr. 10 din an. 1869, ce apareu in Aradu, si alu careia cuprinsu, tradusu — se intielege genuinu — din tectulu originalu magiaru este urmatoriulu:

„Dorindu cu tóta voi'a a corespunde increderii, cu carea onorat'a comisiune in caus'a instructiunii poporali, intre altii m'au onoratu si pe mine, — dupa o judecare matura a lucrulu acestuia, mi iau voia, de si pentru pedeele intrevenite camu tardiu, si pentru scurtimea timpulu numai in modu fugitivu, a imi descoperi opiniunea la proiectulu de lege in caus'a instructiunii poporali, ce mi s'au comunicatu, si la intrebarile, ce escurgu din acelasi proiectu; si adeca“:

„Eu am fostu totudeauna, si sum si acum de acea convingere, cá la tóte confessiunile, éra deosebi la greco-orientali, intre cari me numeru si eu, — treb'a scolare trebe se fia in cea mai strinsa legatura cu ensasi biserice'a; pentru-cá eu nu-mi potu inchipui o educatiune de cevasi tréba fara de religiositate; éra religiositatea pura numai asia se póte insuge in ánelele prunciloru, déca scól'a se considera cá unu atributu nedispensaveru alu bisericei, si cá atare se manipulédia prin organe bisericesci“

„Manecandu din acésta convingere, eu tinu, cá nu numai nu corespunde scopulu, ci chiaru e unu ce daunosu pentru instructiunea publica, a infiintia scóle fara caracteru confessionalu. In acésta parere multu me simtiu animatu de acea esperientia, cá inteligenti'a precumpanitoria a patriei, fara diferentia de religiune, e totu de acésta opiniune, si nu se lasa a se amagi de esemplele altoru state straine, in cari religiositatea nu face parte esentiale in educatiune, si in cari scólele lipsite de caracteru confessionale, de si intre corelatiuni limbistice si confessionali cu multu mai favorabili decâtu ce sunt ale nóstre, nu potu produce decâtu numai o educatiune defeptuosa in partea moralitatei.“

„Dar mai virtosu me multiamesse deplinu reclamarea, ce in acésta cauza s'au facutu de cátra reprezentanti'a legale a unui milionu si diumetate de locuitori romani ai tiei, adeca din partea congressulu bisericescu, tinutu de curéndu la Sibiu, ai careia autori si interpreti fideli ai simtiemintelu romanimei de acésta religiune, dupa sensulu conclusulu alaturatu aci sub /: in traducere, poftescu a sustiné autonomi'a bisericesca si in trebile scolastice, fačia cu proiectulu de lege pentru instructiunea poporale, ce ni stá pe tapetu.“

„Eu dar din principiu nu potu partini proiectulu de lege alu ministrulu de culte si instructiune publica, care cu restringerea scóleloru confessionali, tóta puterea comuneloru singuratiche voiesce a o folosi spre infiintarea scóleloru asia numite comunali; n'lu potu partini deosebi nici pentru aceea: cá-ci precum se arata in conclusulu congressulu romanu greco-orientale din Ungari'a, si-aru perde din mana dreptulu, ce i s'au ascuratu numai decâtu prin art. IX alu legiloru din 1868, dupa care intre altele ea insasi are de a-si regulá si direge trebile sale scolastice, pe langa manutínera dreptulu supremei inspectiuni.“

„Dupa cugetulu meu, legislatiunea aru trebú se sustina si se asecuréde pentru tóte confessiunile dreptulu de a-si organisa si regulá ele ensele trebile sale scolastice, si mai alesu céle ce privescu la scólele poporali, dupa cum poftescu diferite impregiurari locali; éra mai departe legislatiunei nu iarú remanea alta de facutu, decâtu a decretá obligamentulu generalu de invetiatura, si spre scopulu acesta acolo, unde se arata lipsa, a dá respectiveloru confessiuni din midiolócele statulu ajutoriu materialu pe calea regimulu.“

„Nu potu retacé mai departe nici acea observare, cá mai alesu la greco-orientali, caus'a scolastica e in strinea legatura nu numai cu biserice'a ci chiaru si cu nationalitatea; éra pentru garantarea nationalitatei, la carea locuitorii de diferite limbe ai patriei in timpurile pe acum tinu cu atáta jalusia, scólele cele contopite cu biserice'a sunt fórté apte; pana candu din contra proiectat'a manipulare a scóleloru poporali prin organele statulu aru face asupra locuitoriloru nemagiari, si intre acestia cu deosebire asupra romaniloru — o impresiune de totu consternatoria atunci, candu tóte mesurile regnicolari aru trebú direse intr'acolu, cá intre concetatenii statulu de diferite limbi si confessiuni, se se incuibe increderea reciproca, si prin indestulirea intereseloru particulari statulu, care abia ce trecú prin straformare, se se consolidéde.“

„Intrebarile, cari ni sunt puse cu privire la proiectulu de lege de sub intrebare, tintescu la specialitate esecutarii. — Cátu pentru parerea mea, eu tinu: cá e o imposibilitate morale a se pune in viétia proiectulu de sub intrebare dupa modalitatele aceluia. Dreptaceea in desbaterea specialeloru intrebari cu atátu mai puçinu nu me potu inmite: pentru-cá dupa cum eu cugetu, tóte acelea numai atunci si numai acolo voru fi de a se desbate, unde si candu singuraticeloru confessiuni in giurulu lorú se voru apucá de regularea scóleloru sale. Anume cu privire la romanii greco-orientali, poftescu: cá desbaterea toturoru acestoru specialitati, si preste totu regularea trebei scolastice se se reservede congressulu bisericescu, care in acésta parte e declaratu de competente prin art. IX din 1868.“

„Cátu pentru provocatulu conclusu alu congressulu bisericescu din Sibiu, observédu in fine: cá eu dedata implinescu insarcinarea escel. sale dlui archiepiscopu si mitropolitu Andreiu baronu de Siaguna de dtulu 13 Octobre a. c. Nr. A. E. M. 35, candu acelasi conclusu cu tóta caldur'a ilu comendu atentiunei onor. comisiuni; si cu acéste terminandu-mi declaratiunea, acea cá eflusulu convingerei mele nepreocupate si alu simtiemintelu mele curatu patriote, indrasnescu in asemene chipu a o comandá atentiunei onor. comisiuni.“

Noi credemu, cumcá acestu actu nu are trebuintia de nici-unu comentariu; elu confirmá deplinu gravaminele si nedumeririle nóstre fačia cu puterea legislativa a Ungariei si dá proba invederata, cá barbatii interessati de caus'a santa nationala din si afara de parlamentu au fostu pururia in lupta activa cu adversarii seculari, in contra toturoru pedeceloru intimpinate in viétia politica constitutionala.

Dar apoi, precum acésta declaratiune separata facuta in numele cetateniloru de nationalitate romana si confessiune greco-orientala de 1 1/2 mili. n'au aflatu audiú la urechile infundate nici nu fu considerata la inimele impetrite ale compatriotiloru nostri siovinisti, totu asia sórté au avutu si protestarile celoralalti membrii reprezentanti si altoru confessiuni si factori politici; totu asemene s'a processu apoi cu legea municipala si comunala art. 42 din anulu 1872, carea prin unele dispositiuni essentiali se abate in contradicere diametrala dela calea mai salutarii concessiuni cuprinse in art. 44 din anulu 1868, alu legeri despre nationalitati. Cei ce cunoscú tectulu uneia si ceialalte, si cei ce in viétia practica au avutu si au de a face, a se luptá si torturá si cu un'a si cu alt'a, aceia simtu mai cumplitu fructele amare si consecintiele triste.

Venira apoi períodele sesiuniloru parlamentarie dela 1869—1872 apoi cele mai memorabile si caracteristice dela 1875—1879 si celu dela 1881 care acestu din urma va espira la anulu viitoriu 1884, in cari numerulu deputatiloru romani successive totu s'a imputinat, si preste totu interessarea romaniloru din partile ungaro-banatiche pentru causele politice, parlamentarie si municipali, luate cá in arenda de spirite speculative magiare si jidano-magiarone si traficate prin coruptiuni, prin abuseri arbitrare si nedreptatiri violente, s'a recitu in mai multe parti, din di in di pana la amortire.

(Va urmá.)

Dela Lugosiu.

In legatura cu cele comunicate din comitatulu Carasiu-Severinu in Nr. 76 reproducemu dupa „Lumi.“ acelu discursu alu dlui Brediceanu, prin care este precisata tinut'a actuala a locuitoriloru romani din acelu comitatu atátu din punctu-de vedere administrativu, cátu si din alu nationalitatiei proprie, in privinti'a careia se declara curatu si respicatu, cá romanii din acelu comitatu cá cetateni buni, leali si supusi legiloru drepte, sunt prea decisi a remané aceia ce sunt, r o m a n i si a nu se face niciodata magiare. Acelu discursu suna:

„Ilustrissime domnu comite supremu!“

Respectulu, care-lu datorimu scaunulu de comite supremu ce-lu ocupi, nu s'a slabitu prin schimbarile repetite, ce s'au facutu in scurtu timpu cu acésta demnitare; dar in privinti'a unui faptu suntemu in curatu si anume: cumcá inaltulu guvernulu séu nu voiesce a se orientá, séu este reu informatu despre adeveratele relatiuni politice-administrative din acestu comitatu.

Enunciatiunile ce s'au facutu cu ocasiunea ocuparei acestei inalte functiuni, si-au pierdu efectulu, cá-ci abia s'au recitu caldurósele asecurari ale unuia, si éta cá nóue promisiuni implura acésta sala; nici nu s'au stersu impressiunile produse prin dorulu asteptarei dela ultim'a instalare si éta cá le vedemu tóte aruncate la o parte: altu barbatu, alta tinuta, alta directiune in-bracata in alte vorbe, ni se presinta.

Ne cunósce-ti! — pe noi, pe functionari, pe poporu, dorintiele si intereselle nóstre! — Asia a-ti disu in cuventulu de intrare. — Concedemu! Dar si noi ve cunóschemu, ilustrissime! Asia, voi-ti indestulirea, buna intielegere intre diferitele nationalitati?! Concedemu! Dar buna intielegere nu se comanda, nu se póte porunci; acésta o sci, ilustrissime, intocma cá si noi!

Buna intielegere numai asia se póte ajunge, daca ne respectamu reciprocu drepturile, si toti laolalta stimamu legile tiei, si staruimu la implinirea stricta a lorú (Asia-e.)

Respectati poporulu romanu, drepturile si intereselle lui in proportiunea numerulu si valórea lui constitutionale, aplicati legile tiei cu rigurositate, si indestulirea si buna intielegere va vini de sine.

Toti cáti stamu de fačia in acésta sala, potemu se tragemu invetiatura buna din celu din urma deceniu alu vietiei nóstre constitutionale-comitatense.

Dela 1872 de candu s'au calcatu legile, s'au vatematu drepturile de alegere ale poporulu, de candu s'a creatu o majoritate, carea s'a subtrasu in activitatea sa dela ori-ce controla, servindu-si siesi si nu interessulu publicu, nu este, nu a fostu unu comite supremu carele se-si fia parasitu scaunulu de voia, si se-si fi potutu dice la plecure: „Me ducu liniscitu, cá-ci mi-amu implinitu datorinti'a“; séu guvernulu se fia potutu dice: „acestu barbatu a creatu stari sanatóse in acest comitatu“; — séu poporulu se fia binecuventatu faptele sale, — (aplause si bravo), de si toti acei comiti supremi au dispusu de o majoritate colosala in congregatiunea comitatensa.

Si ce au fostu caus'a? Nemicu alta de cátu fapt'a, cá acea majoritate nu a fostu partida, fiindu cá partidele numai ómeni cu principii si ómenii populari le potu intemeia, ci acea majoritate a fostu unu conglomeratu de interese individuale.

Lasa-ti poporulu se se bucuere liberu de bunatatile constitutionale, si atunci se voru formá aici partide constitutionale, pe cari se va pótea rediema si guvernulu si organulu seu. (Asia-e.)

Aplicati legile esistente cu rigurositate! dar nu faceti pentru acestu comitatu, fiindu cá e mai curatu romanescu, legi nóue ca si acelea, cá: numai ce e magiaru e patriotu, numai magiarismulu trebe se domnéscu in acestu comitatu, — patri'a magiara cere cá toti oficiantii se fia magiari, — si altele asemenea. (Sgomotu.)

Aceste sunt pretensiuni exclusiviste, — sunt nascociri ratacite, periculoase si adencu vatematorie pentru noi Romanii, cari câtu de amairiti, câtu de saraci si necajiti suntemu, — totusi numai cá Romani voim se traimu in acésta tíera, si nu ne schimbamu nationalitatea cu nime pe acésta lume, pâna mai avemu o suflare in noi. (Sgo.notu, aprobati.)

Voi voiti se desvalorati sentinti'a de aur a marelui rege Stefanu celu santu: cá „regatul cu o limba este slabu.“ Regnum unius linguae imbecile est — sustinendu chiaru contrariulu si propagandu cu putere, cá toti cetatenii trebe se se faca magiari (Sgomotu.)

Voi voiti se desmintiti Istori'a de 1000 de ani a acestei tieri, cá-ci o mie de ani poturamu traí langa olalta cá romani si magiari, si acum óre se nu mai potemu traí?!

Atunci candu órdele barbare: Turcii, Tatarii faceau bresde de sange pe spatele nóstre, pâna au ajunsu la tinuturile locuite de populatiunea magiara, nu a-ti cerutu se ne dámu in laturi, ori se ne espatriamu de buna voia, fiindu-cá nu suntemu magiari, dar acuma, candu e vorb'a de bunetatile constitutiunei, de posturi, de drepturi, acuma ne strigati: in laturi si, cu-i nu-i place mérga, la Bucuresci! (Sgomotu.)

Aceste domniloru nu ne potu conduce la buna intelegere. Judecati cu istori'a a mana si suntemu securi, cá mintea ve va deschide ochii orbiti de utopii (Asia-e) si voi veti vedé „cá Romanii si Magiarii sunt chiamati a se intelege cá frati adeverati, fiindu esistenti'a loru avisata la spriginulu reciproc!“

In acésta, dar numai in acésta directiune, daca ve-ti lucrá, ilustrissime, si ve-ti portá administratiunea in acestu comitatu, ve poftimu succesu deplinu, si ve asecuramu, cá si noi ve vomu sprigini!“

Ungari'a si Croati'a.

(Turburari noue si diet'a.) Pe candu in diet'a Ungariei decurgeau desbateri ferbinti in cestiunea Croatiei, dincolo in Agram facare tabla de insemne cu inscriptiune dupla croata si magiara era pazita si aparata di si nópte de câte o compania intréga de pedestrime regulata. Se scia adeca fórte bine, cá de candu deputatii croatiloru adunati la Budapest'a in conferentia esisera cu cele patru conditiuni, la care apoi ministrulu-presidentu Col. Tisza dedese unu respunsu tale quale, spiritele croatiloru in locu de a se stempera si modera, mai virtosu se iritara si colcaiau, prin urmare comissariulu plenipotentu generalu Ramberg nici-unu minutu nu era siguru cá poporulu nu va ataca diu nou tablele ungueresci puse cu forti'a la locu.

Altaeri luni in 8 Octobre poporulu s'a resculatu din nou si adunandu-se in strad'a cea mare numita Gundulici voia se inaintede spre scopurile sale. Se prea intelege cá trupele au si fostu comandate in contra poporulu, cu baionetele infipte la peptu pe tóta largimea stradei, inpingendu pe multime totu mai incolo, pâna ce companiile apucara se inchida acea strada din doue parti si de cátra stradele laterali, éra dupa aceea turburarea incetá.

Atáta se spune in telegramele oficióse. Scire séca, de postu este acésta, cá mai tóte cele oficióse, totusi ea este fórte semnificativa. Adeca Croati'a se afla pusa in stare de obsidiune, constitutiunea suspinsa, domni'a sabiei introdusa si mai multu cá tóte tinuturile sale capital'a sa este incarcata; poporulu inse afla din desbaterile dietei ungueresci mai multe revelatiuni din trecutu si alte planuri din timpulu presentu plasmuite totu sgre nimicirea autonomiei sale câtu pe fačia câtu pe ascunsu. I se spune intre altele, cá planulu de a pune table magiare in totu coprin sulu Croatiei éra coptu inainte cu doi ani si cá de atunci s'au si pusu din candu in candu, totudeauna pe furisulu la mai multe locuri inscriptiuni de acelea, pâna ce ministrulu comite Julius Szapáry isi cercá noroculu, totu in capu de nópte, prin directorulu de finantie Dávid acelu omu fanaticu si nebu, cá se le afga si in capital'a Agramu cá de contrabanda. Aci inse o patí, cá-ci ridicá pe tóta Croati'a cu granitia cu totu asupra sa. Totu din acelea desbateri croatii aflara, cá o parte considerabila a membriloru dietei cere si ea revisiunea pactului sau a legei fundamentale din an. 1868 inse intru intielesu cu totulu opusu la planulu Croatiloru. Acestia pretindu adeca, cá dupa ce unguerii apasa si asuprescu tíer'a loru mai virtosu in resortulu finantielor si in alu comunicatiunei, pe viitoriu autonomi'a Croatiei se se intinda nu numai la culte, instructiune, justitia si administratiune politica, ci ei se'si administre si finantiele tieriei loru, se ingrijésca si de comunicatiune precum, siosele, cali ferate, regulari de riuri si canalisari, din cauza cá ministrii Ungariei in resortulu finantielor le storcu meduv'a din óse, éra pentru comunicatiune facu fara asemenare mai puçinu decâtu se face in Ungari'a. Ce e dreptu, uitandu-te bine preste chart'a cea mai noua a statului Ungariei, te surprinde in mare gradu multimea

de cali ferate, cu care este curmata Ungari'a propria crucisulu curmedisulu, la care se mai adaoga si atátea canale si diecile de milióne aruncate pe regulare de riuri. Se intelege mai departe cá croatii pretindu câtu mai curend'a departare a comissariulu militariu, denumirea altui banu si altui ministru croatu in loculu lui Bedekovics dimissionatu.

Cu totulu altuceva pretindu magiarii in cestiunea croata si anume cá: 1. limb'a magiara se figuredie alaturea cu cea croata pe tóte emblemele statului in tóta Croati'a. 2. Banulu Croatiei se fia sau magiaru curatu sau inca magiaronu de calibru greu si se nu fia intru nimicu respundietoriu cátra diet'a Croatiei, ci numai cátra ministeriulu Ungariei, éra ministrulu croatu se fia acilea in Budapest'a numai cá de maturia, cá figurantu, cá o papusia cu o sinecura de 9—10 mii fl. pe anu, sau póte se si lipsesca cu totulu. Adeca mai pe romanesc curatu: Autonomi'a Croatiei se fia desfiintata asia precum s'a desfiintatu a Transilvaniei si diet'a ei se fia trimisa acasa pentru totudeauna.

Intre acestea impregiurari este invederatu, cá „concessiunile“ pe care voiesce se le faca ministrulu Tisza croatiloru si pentru care cere invoirea dietei, sunt numai palliative de joi pâna mai apoi, din care cauza croatii le si respingu cu drépta mania dicându cá acelea sunt drepturi castigate cu torenti de sange in cursu de multe vécuri, éra nu primite din grati'a magiariloru. Ii dóre fórte, ii turbura si revólta pe croatii totudeauna, de câte ori cugeta, cá ei au fostu atátea sute de ani vecini lipiti cu turcii, cá ei si totu numai ei au intimpinatu totudeauna cei de ántaiu tóte atacurile, invasiunile si hotiile turcesci si apoi totu ei, de si destinati a pazi si apara numai fruntariile, au fostu scosi si comandati cu diecile de mii (cá si romani) in tóte resbóiele, prin tieri straine, cu turcii totudeauna, cu prussacii necurmatu sub Mari'a Teresi'a, apoi éra cu Turcii, dupa aceea vreo 23 de ani cu Francesii, cu italianii, in fine éra cu prussacii, pe candu in aceleasi timpuri mai tóta nobilimea magiara éra cu totulu scutita atátu de portarea armelor cá si de contributiuni la tesaurulu statului, afara numai in casuri candu rebelau in contra casei domnitore, incolo se ingrasiá si se tavalia in grasimea tieriei si pe spinarea milióneloru de sclavi. Asia stau momentanu lucrurile in Croati'a.

Din Romani'a.

— (Sciri comerciali). S'a observatu in aceste colóne de mai multe ori, cá conventiunea comerciala inchaiata intre Austro-Ungari'a si Romani'a la 1874 nu a indestulatu pe nici-una din partile contractante. Noi cari cunoşcemu acea conventiune de aprópe, cá-ci amu suferitu din caus'a ei daune enorme intre anii 1875 pâna la finea anului 1877 nu avemu de câtu se constatamu dis'a acelora cari o declara de rea pentru ambele parti. Dara publiculu celu mare care nu cunoşce acea conventiune, o blastema in modu unilaterale, precum facu de ex- si concetatenii nostrii sibiienii, cari au daravere cu Romani'a. Dara tocma asia urmédia si cei de dincolo. Si aci merita se reproducemu dupa diariulu gubernementale din Bucuresci urmatóriele espectoratiuni care potu fi considerate cá si o programa pentru a. 1885.

„Rendulu trecutu vorbindu despre situatiunea comerçului nostru romanu, amu disu cá credemu cá starea de lucruri, care ni se infatisédia a devenitu o adeverata primejdie, in contra careia trebe se incepemu a ne lupta cu totii. Din di in di vedemu cum disparu una câte una casele comerciale romane, cari cadu ne mai putendu tiné pieptu unei lupte neegale si imorale cu elementele straine.

Pentru a putea mesura adancimea primejdiei n'avemu decâtu a arunca o privire in jurulu nostru si acésta tocmai acum candu suntemu in midiulocu serbatoriloru ovreiesci. Unu tablou tristu ne infatisédia partea comerciala a capitalei; stradele alta-data renumite in analele comerçului romanu, sunt astadi cu desaversire cotropite de unu elementu strainu, care ne vine mereu atátu din Russi'a, câtu si din Austro-Ungari'a, unde cerculu de activitate alu ginte se mitice devine din ce in ce mai restrinsu, din caus'a creşterii a acestei poporatiuni.

Cine nu'si aduce aminte despre rolulu frumosu ce jucau alta-data in analele comerçului si industriei romane, stradele Sielari, Blanari etc., cari adi nu mai pastrédia de câtu cá o simpla derisiune numele de alta-data. In loculu acestoru ramuri de industrie nationala avemu unu comerçiu strainu, care ne procura produsele industriei straine, ce inghite fortiele ce ne mai remanu neparalisate. Si déca

celu puçnu acestu comerçiu ar fi exercitatu de romani, acésta ne ar pareá o consolatiune óre-care, dar nici acésta nu ne remane, cá-ci din contra noulu comerçiu, ce a strivitu vechiulu comerçiu romanu, se afla aprópe cu totulu in manile strainiloru.

Acestea dise, credemu de prisosu a urma cu vaietele si desolatiunea, cá-ci numai cu acésta nu vomu putea ajunge la nici-unu scopu. S'a incercatu regimulu de compensatiune, dar n'a folositu intru nimicu crearii unei industriei nationale. Trebe dara se cautamu alte midiulóce de protectiune, prin cari, daca nu s'atingemu scopulu propriu disu, ceea-ce nu putemu face fara a jicni in drepturile cascigate de alti prin nisce conventiuni internationale incheiate in trecutu, celu puçinu se fimu gata de lupta pe terenulu economicu, imediatu ce aceste drepturi isi voru incheia termenulu convenitu.

Cea mai sdrobotóre pentru noi negresitu cá este conventiunea cu Austro-Ungari'a, dar acésta conventiune se va fini la 1885, si este dara mai multu decâtu necesaru a incepe adunarea materialulu trebuciosu pentru a putea stabili terenulu conventiunii nóstre viitóre cu acestu statu, a carui preponderantia pe pietiele nóstre este nediscutabila.

In momentul de fačia, unu materialu bogatu in acésta privintia s'afu adunatu la espositiunea cooperatiloru romani, deschisa in capitala, gratia activitatii si cutediantiei initiativei particulare. Cu tóte lacunele imense ce ne presinta acésta espositiune ne declaramu mandri de rezultatulu dobenditu si ne credemu in dreptu a dice de adi inainte cá sfortiarile ce desvolta industriasi romani de sicuru voru fi incoronate d'unu succesu care va dicta, cá o autoritate economica ce este, viitórele conventiuni internationale.

Evidentu este, cumcá mijloculu care dá rezultatulu atátu de satisfacetu pentru propasirea industriei nóstre nationale, este uniculu midiulocu, pe care — dupa opinia nóstra — trebe se-lu imbracisedie si comerçulu romanu; cá-ci in momentul de fačia mijlóce multe de alesu n'avemu, si uniculu care ne remane este organizarea unei legi de industrie si comerçiu nationalu. Ródele pe cari le vedemu desfasiurate de cátra cooperatorii romani in curendu le vomu putea inregistra si in comerçulu nostru. Dar acésta numai si numai atunci, candu comerciantii nostrii voru desfasiura aceiasi energie pe care o dau pe fačia cooperatorii romani. Conjuramu dar pe comerciantii nostri a se aduna in jurulu unui stindardu spre a putea câtu mai curendu se opue o organizatie puternica a comerciantiloru organizatiunei redutabile a canalului in giurulu caruia in generalu sunt grupate elementele din cari se compune comerçulu strainu.

— Diariile capitalei ne mai aducu intre altele si aceste sciri:

— (Palatulu din Sinai'a) s'a inauguratu domineca cu mare solemnitate, in presentia suveraniloru si a persóneloru agreate, invitate anume. Serviciu divinu s'a oficiatu de insusi p. s. s. mitropolitulu primatu.

Cu acésta ocaziune s'a impartitu o medalie comemorativa, avendu pe o parte efigia Regelui si Reginei cu inscripti'a Carolus I Rex Romaniae, Elisabeta Regina, éra pe cealalta dat'a inceperii si terminarii castelului Pelesiu.

— (Manevrele) voru avea locu dela 6 pâna 12 Octobre, intre Campin'a si Ploiesci. Divisia 3-a se va instala in Baicoi, éra divisia 4-a va ocupa Campin'a. Dn. generalu Budisceanu va apara cu divisia sa valea Prahovei, pe care o va ataca divisia dlui generalu Radovici.

Trupele voru porni la 1 si 2 Octobre, spre a merge se'si ia positiunile.

— (Soldati romani prisionieri la Unguri.) „L'Indep. roumaine“ primesce dela Tirgu-Jiu urmatórea telegrama din partea dlui G. I. Rovinaru, cu data de 24 Septembrie.

„Ungurii au stabilitu unu pichetu pe pamentulu nostru, la Vulcanu. Comandantulu romanu i-a isgonitu. Astadi ei au ocupatu din nou acelu pichetu si am primitu vestea cá au luat prisionieri noue soldati romani“.

Ce o mai fi si asta? Adeveratu e? Minciuna e? Gubernulu se ne lamurésca. („Resb.“)

Sciri diverse.

— Sibiu (Expositiune de pôme). Cine ar fi mai crediutu? Una din cele mai frumoase expositiuni pomologice, precum nu ar fi asteptatu nimeni dintru acei concetateni cari nu cunosc mai de aproape activitatea si perseverantia societatiei agronomice sasesci din Transilvania intinsa preste tôte tinuturile pe unde locuescu sasi in acésta tiéra. Au mai fostu si in alti ani vreo doue expositiuni de pome, dara nici-una nu a esitu asia bogata si frumósá cá acésta; de aceea au si avutu visitatori cu sutele. Proba invederata cá acésta ramura de economia a inaintatu in anii din urma fórte frumosu sub auspiciile societatiei agronomice sasesci. Nici-odata nu s'a vediutu in tiér'a nóstra atáta pomaria nobilitata, indigena si straina.

In sal'a cea mare din localulu numitu alu lui Hermann 11 mese de câte 2° puse alaturea, la midiulocu, alte 4 mese indoitu mai lungi la parete si inca alte 3 mai mici, incarcate totu separatu, in partea loru cea mai mare cu mere, apoi cu pere, ici-colo pierseci, ceresie, mespice, cumu si alte varietati, intr'unu foisioru si struguri; la fiacare colectiune bilete cu numele expositorilor si numerulu soiurilor expuse. Intre expositori se vedu comune sasesci figurandu cu câte 50. 70 pàna preste 100 de soiuri mai virtosu mere; popi sasesci, cetateni si alti proprietari cu câte 15 pàna la 50 si 60 de soiuri prasite totu in gradinele loru. Ceea ce a produsu impressiune fórte placuta au fostu adresele mai multoru dómne si domnisióre germane sasesci, care in gradinele loru cultiva si nobilitédia pomari'a ele insele, cu unu succesu fórte imbucuratori. Este sciutu cá in capitalele cele mari se duc din tierile nóstre anume mere cu sute de vagóne, si cine ar fi crediutu? asia numitele mere patule de cele mari, soi indigenu ardelénu, se vendu in Vien'a unulu câte 20 cri! Este aici o dómna, care trasportá in fiacare anu candu se facu mere patule si de altele, soi mai nobile, câte 3—4 vagóne la Bucuresci, dara totu marulu invelitu cu grija in charteia, si se întórce acasa cu castigu curatu de câte 3—400 fl. v. a. Unu maru de acelea nobilitate costa in Bucuresci câte 10 si 15 centesime, adeca 10 mere 1 pàna 1½ francu.

Cu adeverata bucuria vediuramu intre expunetori si pe bravii nostrii concetateni si proprietari ddni Alexandru Lebu cu vreo 35 soiuri si Cioranu dela Resinari cu vreo 17. Acésta expositiune s'a publicatu de timpuriu in tóte comunele, dara altii nu aflaru cu cale a espune si densú câte ceva. Sunt adeca comune curatu romanesci submuntene, unde pomari'a se cultiva din vechime si se face comerciul mai alesu cu pôme in partile tieriei, pe unde nici chiaru proprietarii magiari (Gentry) n'au gradine de pôme, ba n'au nici macaru de petranjei si despre cari muntenii striga in jocu: Frundia verde odoléanu, cauta la celu campeanu, cá-ci candu vede-o porumbea, dà la fuga dupa ea. (Adeca necum se aiba pôme in gradine, dara n'a vediutu in viéti'a sa nici macaru porumbele selbatice si acre, de care ti se face gur'a punga). Concetatenii nostrii sasi, preotii, professori si docentii loru castiga pe fiacare anu sute de mii din vendiarea pómelor.

— (Necrologu.) Cá din multa intristare si din nacasulu ànimei amu scrisu vóua cu multe lacrimi, scrie apostolulu Pavelu càtra Corinteni. Cu acestea cuvinte ale apostolului gintiloru avisediu eu pe fostii colegi, amici si cunoscuti, cá tenerulu talentatu, verulu meu Adamu Sirlincanu in etate de 30 ani, din Minthiulu romanescu, comitatulu Bistriti'a-Nasaudu, nu de multu a rapsatu la Brasiovu.*)

Regretatulu defunctu, absolvi gimnasiulu la Nasaudu si Blasiu, fu stipendiatu alu „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu“ cá absolutu cu eminentie se tramise dela Gherl'a in seminarulu centralu rom.-cat. la Budapest'a, de unde dupa câteva luni se smulse spre a servi la militia in Bistritia, de unde transferandu-se regimentulu — si elu — la Vien'a, acolo ajunsu sergente majoru, ascultá si studiele filosofice, si primi absolutoriu; éra cá se pota trece in Romania'a, unde se cuprinda vre unu postu de professoriu la vre-unu liceu, se întórse in patria si statù in timpulu din urma la Brasiovu din tómn'a trecuta pàna la mórtea sa.

A fostu unu june cu caracteru firmu pàna la rigóre, si eu me asteptamu cá talentele sale celea eminente puse in servitiulu natiunei se produca rezultate imbucurátore.

*) Candu? Nu i se scie lun'a si dío'a? Red.

Mórtea lui se póte considerá de perdere a natiunei si a omenimei.

Cá se tacu de altele, 'mi aducu aminte, cá inca cá studente de a VII classa — pre ferii fiindu totu-deauna la mine — tinù fara multa pregatire si fara nici-o notiie o predica la mórtea lui Petru Diuganu in Becleanu spre admirarea toturu. Spiritulu lui se póte cunósce si din aclus'a satira nepublicata. „Tóte sunt desiértatiune“.

Obligamentulu servitiului militariu l'au stricatu din carier'a sa, care éra preoti'a, adeca professoru la seminariu, in urma profesur'a, vréndu a calcá pe urm'a unui Joanu Martianu, Teodoru Onisioru, Vasil. Romanu si Bodiu, toti trecuti cá professori pe la licee in Romania'a.

La perderea lui prematura se potu aplicá urmátórele strofe ale nemuritoriului nostru bardu nationalu „Andrei Muresianu“:

Se vestezesce o flóre,
Candu n'are nutrementu,
Caldura dela sóre,
Sucu dulce din pamentu!

De óre-ce — cá seracu — fiú de veduva, nu avea nici-unu ajutoriu, nici-unu sprijinu de nicairi, de unde credu, cá vediendu-se urmaritu de crud'a sa sorte tirana, a caditu in pessimismu, desperatiune morala si spirituala, care'i si aduse finea tragica.

Fia-i tierina usióra si memori'a neuitata!

Desiu, 30 Septembrie 1883 st. n.

Petru Muresianu,
Sireganulu.

Ceva din Secuime.

Stimate dle redactoru! Me apucu se ve inpartasiescu câte ceva si de prin tinutulu pretinsu alu stranepotiloru lui Atilla, cá-ci pre câtu sciú, puçine lucruri, puçine intemplari se strecura in publicitate de pe aci, séu deca se si strecora prin diuarele cele ungueresci, dar in cele romane, nici poména, cu atátu mai vertosu cá si pe aici se mai afla romani nu numai de aceia pe cari vediendr'i cá sunt cu perulu mare si cu camasi'a, de si scurta cá secuui, dara cusuta la guleru cu flori, daca'i intrebti cá ce sunt ei, iti respundu cu óre-care mandrie cá „Én oláh v a g y o k,“ cá-ci numele de romanu, prin secuime inca n'a pututu strabate pàna acum. Dara se afla si romani in sensulu adeveratu alu cuventului, si cu deosebire in tinutulu Giurgeului (Gyergyó) si cari se tinu de metropoli'a gr.-catolica de Alba-Jul'a cá la 15 mii de suflete.

Multe asi avea de-a ve scrie despre relatiunile acestoru romani cu proverbialii secuui, despre multele processe cari le au cu ei, cá se le póta cunósce si on. publicu romanu, dara mi le reservu pentru alta-data. Acuma me marginescu la o singura intemplantu, la carea amu fostu si eu martoru ocularu la primari'a comunei Ditrau (Ditro) in 28 Sept. a. c.

Avisati fiindu prin unu diariu unguerescu cumca in 28 Sept. a. c. va fi pertractare in comun'a Ditro in caus'a de segregare a numitei comune, m'amu dusu si eu dinpreuna cu notariulu P. . . . din comun'a romanésca Siarmasiu, si cu alti-cátiva romani, cá se ne cascamu si noi gur'a candu va fi intrebare cá voimu segregarea ori nu? Fiindu-cá ne aflámu pe hotarulu comunei secuiesci Ditro, si segregarea dupa relatiunile in cari ne aflámu cu densii, e in interesulu nostru, si in defavorulu secuiloru in genere.

Cu mare greutate amu pututu strabate prin multimea adunata la primaria, si carea ne petreca cu nisce cautaturi, de me intrebamu in mene: cá cine m'a pusu se pornescu de acasa. Candu apoi veni intrebarea, cá se se faca segregarea ori nu? secuui toti cu o gura au strigatu cá nu le trebeu, ci se remana lucrulu cá mai inainte. Notariulu P. radicandu-se declará, cá densulu si cu toti ceilalti romani din comuna au venitu cá, conformu legeri care prescrie si dictédia segregarea, se o céra pe acésta, precum o si pretindu, protestédia totuodata in contra declaratiunei secuiloru.

Pàna aci tote au fostu cum au fostu, dara indata ce a terminatu notariulu cele ce avuse a spune, se si audi o voce puternica de secuuiu strigandu: „Ki az olával a házbol“ (afara cu romanulu din casa); apoi urmara injuraturi si sioptiri cari me facura se uitu unde me afu, si se mesuru distanti'a intre mine si feréstra.

Multiamita judelui de cercu (subprefectu), care mai linisti pe multime; dara totu nu se potea domni cá se nu traga de peru pe romanii cari intrau silind'u cá se subscrie. Intr'aceia afacerea segregarei s'au amanatu din mai multe motive; candu apoi va fi de lipsa cá romanii se fia reprezentati prin unu advocatu romanu bunu, si pe care va fi de lipsa se-lu aducemu de prin alte locuri, cá-ci de si

haru dnului! advocati romani se afla preste totu, dara pana acum prin aceste locuri bagu séma de fric'a secuiloru nu s'au asediatu nici-unulu; speramu inse cá in curendu vomu avea dintre tinerii de pe la noi. Se le ajute Ddieu.

Dupace amu scapatu de acolo, mi-amu facutu cruce, multiamindu lui Ddieu cá n'amu esitu cu capulu spartu, ceeace la secui nu e nici-o raritate, cu deosebire la alegerile de deputati dietali.

Primiti st. dle redactoru asecurarea distinsei miele consideratiuni.

T.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului.“

Brasiovu, 2 Septembrie 1883.

A scrie despre ceva importantu sub impressiunea placuta a naturei, e dulce si frumosu. Candu omulu dorese a compune ceva originalu si naturalu, independentu de stilulu unoru scriitori moderni fantastici, n'are alta de a face decâtu, candu frumós'a aurora isi revarsa dulcea ei lumina, a fi acolo, unde póte respira aerulu celu curatu si sanetosu de munte, si acolo negenatu de nimenea in faci'a frumosei naturi, liberu in meditatiuni ideile sale devinu atátu de puternice in sublimitatea loru, încátu a le pune pe hartie ar fi in stare cá fulgerulu se aprinda si copaculu celu mai putredu.

Astu-feliu de momente naturale ti se dau si in romanticulu orasiu alu Coronei. Dupa-ce ti-ai designatu unu punctu, de unde poti se privesci orasiulu in tóta frumseti'a lui, ai puté se scrii multe bune si frumoase; dar nu in timpulu de faci'a candu pe cerulu ce se pare acum atátu de seninu, se gramadescu nori negrii, inpinsi cu vehementia de venturile eolice, prevestindu isbucnirea unei tempestati infricosiate, care va se sguduie de nou pacea cea multu dorita de popórele Europei si in osebi de romani.

A scrie in detail despre Brasiovu afú de prisosu, candu avemu la màna opuscululu dlui prof. dr. Nicolau Popu intitulatu: „Schitia din istori'a Brasiovului cu speciala considerare la Romani,“ in care dnulu auctoru fara a mai lasa multu de doritu, a scrisu totu ce a trebuitu. Voru face fórte bine toti aceia, cari nu posedu opuscululu mentionatu a'lu procura dela auctoru fara amanare, de óre-ce varsa multa lumina asupra frumosului trecutu alu Brasiovului si despre care intregu publiculu romanescu trebeu se afle.

Cá se corespondu promissiunei facute si in corespondenti'a mea trecuta, voiu incepe cu continuarea. Jeri dupa programulu comitetului de priimire trebuiá se se faca o excursiune la „Poiana,“ o excursiune, care daca se facea avea se fia cea mai placuta si in frumsetie naturale cea mai rapitóre, dar óspetii obositi de programulu celu lungu si costisitoru alu aceluiasiu comitetu au preferitu se faca mai bine excursiune càtra casa, ducéndu fia-care cu sine pung'a bine subtiata si anume tineretulu care afara de quartiru a fostu avisatu totu la palid'a sa punga.

Nu potu trece cu vederea aceea ce amu observatu in Brasiovu càtu amu amblatu in susu si josu prin stradele lui sierpuitóre si anume firmele unoru comercianti romani cu inscriptiuni in alta limba. In Brasiovu, unde comerciulu si-a luat mai de multu unu aventu spre inflorire, pe candu alte orasie ale Transilvaniei n'aveau acelu privilegiu, se aiba astadi comercianti romani cu firmele nemtiesci. Nu'mi potu explica cum comercianti romani daca pretindu a fi romani si cari prin comerciulu loru trecutu au sciutu se ajunga adi la o positie frumósá in avere, se dispuna a avé pe faciád'a totoruru boltelor firme asia dicéndu schimosite si scrise in alta limba. Cauta se scie fia-care, cá numele e cá tesar'a pe imbracamentulu ostasiului, prin care indata se cunósce de ce regimentu se tine. Cugetu cá ne-au sositu si noue timpulu a ne lipsi odata pentru totu-deauna de acea rugina a evului mediu. Se pasimu inaintea lunei cu fruntea deschisa si se nu ne mai fia téma a scrie numele nostru care este adeverata oglinda a sentimentulu internu, asia precum cere firea limbei romanesci.*)

Doue puncte imi mai remasera si amu terminatu. Àntaiulu punctu este observarea ce voiescu se o facu asupra propunerei dlui adv. Strevoiu facuta in siedinti'a a dou'a acestei adunari generale, cu privire la cultivarea masei poporului. Marturisescu adeverulu, cá eu la inceputu nu l'amu pututu întielege pe dnulu Strevoiu unde voiesca a taia cu propunerea dsale candu dice: „Purcediendu din principiu, cá asociatiunea transilvana de aci inainte isi va implini missiunea sa lucrându asupra cultivarei masei poporului.“ Prin urmare pàna acum asociatiunea nu si-a implinitu missiunea sa? Ar fi tristu tablou. Se cautamu inse in trecutu si in timpulu mai recentu. Sunt prea convinsu cá dnulu adv. Strevoiu scie fórte bine cá, pe candu se inauguré asociatiunea

*) Aci reflectamu pe dn. corespondente in scurtu numai la impregiararea cu firmele comerciali, cá acea miseria se trage din vechime, cá unu restu alu sierbitutei politice si civile, de inainte ca 100 sau si numai 50 de ani, pe candu romanii aveau numai in Schiai o scóla mica de Azbuchii, unde se invetiá Bucov'n'a, Ceasoslovulu si Psaltirea, éra baiatii de negutiatori erau dati la scóla grecésca si unii la cea sasescá, negutiatori cari nu voiau se tréca de mojici, vorbiau in publicu la Brasiovu cá si in Bucuresci, mai multu grecesce si nemtiesce, éra candu treceau pe langa vre-unu senatoru sasu, steteau pe locu si isi scoteau de parte caciul'a. Pe atunci si pàna in 1848 numele de romanu era sinonimu cu fáchinu, sierbitoriu, dileriu, muncitoriu pe di sau pe turcesce hamal! „Jordache, Jenache, Vasilache, Niculache, chiamati trei rumíni, unulu se mature in curte si doi se duca téncurile din caru in magazinu.“ Asia era odinióra si inca nu s'au stersu tóte urmele.

Red. „Obs.“

transilvana acum 22 ani, era puşina inteligentia romana atatu in Transilvania' a catu si in celelalte parti locuite de romani si cu deosebire jurisconsulti, astu-feliu ca pana in acea epoca abia se aflau in totu copriusulu Transilvaniei cinci advocati romani, trei sau patru medici, nici-unu ingineru, nici-unu agronomu si silvicultoru, abia vreo 6—7 montanisti si asia mai departe. Din inteligentia' a cata esise pana la 1848 barbati betrani si mai tineri, mai toti ocupasera functiuni indata dela inceputulu sistemului absolutistice, era dupa diplom'a din 20 Octobrie 1860 schimbandu-se radicalu sistem'a, ni s'au cerutu indata atunci numeru indoitu de functionari romani ca parte drepta a noastra. Onor. domnu Strevoiu isi va aduce prea bine aminte, ca pe atunci se aflau cate 70—80 studenti romani la academi'a de drepturi si totu nu ajungeau. Partea mai mare din acei studenti strigau in gur'a mare: Ajutoriu! burse! Intocma asia faceau si cei dela tehnica, medicina, montanistica, agronomia etc.

Asia exigentiele timpului de atunci cereau cu insistenta se damu poporului jurisconsulti conscienciosi, cari se apere adeveratele lui interese perdate prin vitregia timpilor. Intrebu, n'a fostu asta o lucrare in favorulu poporului? A venitu timpul cu exigentiele sale ca se formamu burgessie romanésca. Asociatiunea indata a venitu cu modestele sale puteri, a incuraja meseriile, precum face si astadi. Pe langa asta ajuta scolele confessionale lipsite de mijloce; da ajutore feteloru spre calificare in diferite ramuri precum si tinerilor de a se perfectiona in artile frumose s. c. l. Au dora aceste n'au fostu lucrari seriose din partea asociatiunii totu in favorulu poporului? ca odata inpinsu pe calea luminei se pornésca de sine totu mai departe, spre a ajunge la adeveratulu progressu.

Sau cum dorese dlu Strevoiu se se lucre asupra massei poporului? Cu ridicat'a? Nu credu ca se pote cu astu-feliu de mijloce materiale de cari dispune adi asociatiunea. Ca se se implinesca vointia dlu Strevoiu, aru trebui celu puşinu 3 parti din averea lui Cresu, si ca se dispunemu de unu asia materialu, in faia ardietoarelor nostre cestuni nationali, nu ar trebui se fimu atatu de sgarciti, ci se contribuimu si se conclucramu in facta cu energie si vointia de feru, si atunci fia siguru, amu pute preste puşinu timpu se aratamu lumei pe poporulu nostru ca pe o diadema.

Cu privire la premiarea si tiparirea de carti bune pentru instructiunea poporului si infintiarea catedreloru de economie si industrie pe langa anumite scoli centrali, observu numai atatu, ca asociatiunea transilvana totu cu astu-feliu de capitalu si intre astu-feliu de imprejurari, care dela urzirea si pana acum a avutu de a implini cate si mai cate exigentie inevitabile, n'a pututu dintro'odata se le face pe tote. In catu pentru tiparirea de carti bune pentru poporu, acesta este unu refrenu mai totu asia de vechiu ca si asociatiunea. Am intrebatu si cercetatu inadinsu de cateva-ori la cancelaria asociatiunii, deca in acei 22 de ani trecuti s'au prezentatu de catra literatii nostrii manuscrisite de acelea, care se fia fostu destinate si luate asia, ca se pota intra de a dreptulu in manile poporului si am aflatu, ca afara de cartile cerute prin concursu publicatu inadinsu, nu s'au prezentatu nici-una, era cele intrate la concursu, cu totulu vreo 7 manuscrisite in 22 de ani, nu s'au aflatu corespundietore. Am aflatu si mai altuceva, ca in cursu de atati ani nu s'au aflatu nici macaru diece literati cari se fia publicatu articlii scrisi inadinsu pentru poporu in organulu asociatiunii. Pentru ce nu? Sau ca nu ne ajunge inteligentia' superioara ocupata in alte parti? Sau ca este nespusu de greu a scrie ceva pentru unu poporu care inca nu scie nici se citeasca? Sau — ce?

In legatura cu asta voi se aduc inainte si acea imprejurare, ca noi cesti dincoci trebuie se tinemu contu de progressulu celor de dincolo si in tote ramurile; directiunea precisata de densii are se ne fia noue adeveratulu normativu cu atatu mai virtosu, ca densii traiescu intre imprejurari favorabile si dispunu de mijloce eficace, dela cari suntemu si in dreptu a pretinde.

Alu doilea punctu — dupa mine celu mai delicatu — este infintiarea unei scole superioare de fete cu internatu in Sibiuu sub auspiciile asociatiunii. Scimu cu totii din processele verbale ale adunarei trecute de aici, ca comitetulu asociatiunii este auctorizatu a cladi din mijlocele fondului generalu alu asociatiunii in scopulu indicatu unu edificiu cu spese pana la 30,000 fl. pe terenulu ce asociatiunea possede in Sibiuu.

Comitetulu candu va veni se execute acelu conclusu valorosu in tote partile sale, nu credu, ca in timpul celu mai scurtu se 'lu pota realiza de faptu asia precum aru trebui, cu astu-feliu de capitalu disponibilu prea modestu. E adeveratu ca comitetulu a accentuatu in raportulu seu, la casu candu se va edifica scola mentionata, ca se corespunda nu numai cerintieloru pedagogice, ci si gustulu esteticu, va intreprinde colecte de contribui. E intrebare acum, candu se voru colecta — pe langa sum'a votata — atatia bani, ca comitetulu se pota executa in celu mai scurtu timpu mentionatulu conclusu? Nu credu in graba. Deci pana s'ar aduna bani in destulu prin colecte, comitetulu se recurga la unu expedientu mai usioru si cu multu mai practic.

Este recunoscutu de tota lumea, ca la ori-ce executare maratia cu planu bunu se recere unu capitalu gata la mana. Acelu expedientu, acelu mijlocu cu care poti se devii usioru la capitalu este creditulu. S'a observatu ca cu acestu factoru puternicu alu timpulu modernu se potu implini lucruri mari, se pote crea aceea ce nu visa trecutulu. Pana ce s'ar aduna banii colectati, ca comitetulu nici pe unu momentu se nu ha impiedecatu in executarea desmentionatulu conclusu se recurga la unu creditu inca de 30,000 fl. platibilu in anuitati din sumele colectate mai tardiu.

Numai asia credu ca comitetulu va pute executa in celu mai scurtu timpu acelu conclusu, esactu in tote partile sale. Comitetulu pote se recurga — precum

densulu va afla de bine — la acestu mijlocu modernu si sunt convinsu ca adunarea generala viitoare nu-i va denega indemnitatea ce-i se cuvine, candu neincunjurat'a trebuinta exige a aduce indeplinire unu planu maretu, la care posteritatea se priveasca cu mandrie ca la unu adeveratu palladiu alu museloru, era strainiloru se insufe respectu. Facendu asia, comitetulu pote fi asigurat cu opera maretia o va fini intre aplansele intregi natieni.

Silviu.

Selagiu Septembrie 1883.

Luni in 27 Augustu st. n. a. c. in serbatori'a Adormirei Precuratei Vergure s'a santitu bisericea gr.-cath. romana din comun'a Recea situata in tractulu prot. alu Periceului in comitatulu Selagiu. Acestu edificiu maretu redicatu din materialu solidu si asiediatu in midloculu comunei trage atentiunea fiacarui trecutoriu si iti imple anim'a de bucuria vedindu, ca in butulu toturoru greutatiloru si sarcineloru impuse poporulu, acesta totusi a potutu se redice Dumnedieului seu intre astu-feliu de impregiurari apasatorie o casa atatu de pomposa. Acestu edificiu servece spre fal'a natieni nostre romane in generalu, era in specialu spre laud'a piloru credinciosi, cari l'au redicatu din crunt'a loru sudore. Acestu edificiu va storce negresitu din partea fiacarui omu nepreocupatu meritata recunoscinta faia de neobositulu si zelosulu vicariu alu Silvaniei rds. d. Alimpu Barboloviciu, de diligentele protopopu tract. m. o. d. Joanu Cosma si faia de energiosulu si ospitalulu preotu locale onor. d. Petru Ostatea, pentru-ca numai zelulu si interessulu celu viu alu acestoru trei factori principali au potutu se realisedie ardent'a dorintia a poporului de a ave o bisericu corespundietoria.

La 9 ore a. m. dupa manecare s'a inceputu actulu consacraei condusu si indeplinitu de catra domnulu vicariu asistatu de 11 preoti; dupa acesta immediatu pontificantele vicariu cu elocintia-i recunoscute in tonu patrundiatoriu si convingatoriu tinu cuventarea ocaionala catra poporulu adunatu din mai multe comune in numeru de preste doue mii. In acea vorbire forte acomodata actulu indeplinitu a aretat in modu evidentu causele, din cari multe comune inca si adi isi tinu cultulu divin in biserici vechi, desolate, facute din barne; totu aci oratorulu a indegetatu prin exemple invederate modulu cum acele biserici se potu pretutindinea inlocui cu altele asia, precum cere marirea lui Ddieu si demnitatea natieni nostre.

Dupa terminarea acelei vorbiri s'a celebratu s. liturgia cu tota solenitatea, urmandu in fine sarutarea crucei, cu care ocaziune s'au incassatu, pe sem'a bisericei dela credinciosi preste 50 fl. v. a.

Dupa 12 ore fiindu tote terminate amu fostu cu totii invitati la ospital'a casa a dnuilu preotu locale, care in onorea solenitatei acelei dile festive a datu unu prandiu comunu, la care amu participatu preste 60 persoane si dela care n'au lipsitu nici toastele indatinat.

Dupa prandiu a urmatu petrecere cu jocu, carea a duratu pana de sera, candu amu plecatu cu totii catra casa.

Meditandu asupra solenitatei indeplinite in acea di, amu disu intru mine, ca o activitate neintrerupta e in stare a delatura ori-ce obstaculu pe ori-ce terenu si ca e drepta dicerea: „voiesce si vei poté.“

Eca! nu e implinitu inca unu deceniu decandu se afla in fruntea tinutulu nostru, ca vicariu episcopescu rds. d. Alimpu Barboloviciu si totusi prin activitatea si zelulu seu neobositu a datu o faia cu totulu noua afaceriloru atatu bisericesci si scolastice, catu si preste totu cultuire nostre. Despartimentulu XI alu asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu sub intielépta directiune a dsale aréta rezultate multiamitorie in privintia morala si materiala. Reuniunea invetiatoriloru selagieni romani sub consciintioasa dsale conducere promite a ajunge la inaltimea misiunii sale. Reuniunea femeiloru romane selagiane s'a infintiatu acum cativa ani la indemnulu si cu cursulu moralu si materialu alu dsale. Introducerea si sustinerea catedreloru de religione si limba romana la gymnasiulu rom.-cath. din Simleulu-Silvaniei e meritulu dsale; si in urma biserici, scole si case parochiali se redica din anu in anu totu la indemnulu si intrepunerea dsale. Meditandu asupra toturoru acestoru mi-amu disu: „Dómne! da bisericei si natieni nostre multi asemenea barbati.“

Onorata redactiune!

Subscrisii venimu in numele comitetulu arangiatori alu „balulu academicu“ tinutu la Nasaudu in 18 Augustu a. c., de catra studentii nasaudeni dela scolele inalte a da sema atatu onoratulu publicu catu si celorlalti studenti academici nasaudeni des pre reusit'a acestui balu.

Preste totu au incursu la cassa sum'a de 147 fl. dintre cari 133 fl. 90 cr., in ser'a balulu contribuindu preste pretiulu intrarii, domni: Vasile Basiota, jude reg. 50 cr.; dlu Boga 1 fl. si Virgiliu Sotropa, stud. gimn. 40 cr. v. a.

Au mai incursu apoi inainte si dupa tinerea balulu dela domni rever.: Stefanu Biltiu, can. 1.—, Demetriu Coroianu, can. 1.—, Michailu Serbanu, can. 1.—, Lazar Husa, not. consist. 1.—, d. Stetiun, adv. 1.— si d. Vasile Borgovanu, professoru preparandiale —50 v. a. (Gherla).

Apoi domni: dr. Emiliu Filipanu, medicu 5. fl. —, dr. Joanu Malaiu, prof. gimn. 1.—, Petru Tancu, locot. pens. 2.—, Joanu Purceille, capitanu c. r. pens. 1.—, George Sloboda, supralocot. 2.—, Leonu Piciu, conducatoriu la cartea fund. 1.—, Karl Peters, comissariu la catastru 1.50, Friedrich Müller, apotecariu 2.—, Joanu Nescului, catechetu la sc. norm. 1.—, Vasile Dragomiru,

diurnistu 1.—, Jantel Kahan, fabricantu 5.— si Hoschia Brecher 2.— v. a. (Nasaudu).

Simeonu Stoica, medicu 1.—, Fried. Daichendt, apotecariu 1.— (Rodna). Vasile Groze, preotu 1.—, Gregoriu Hangea, proprietariu 1.60 (Maieru). Nicolae Nestoru 1.— (Bucerdea vinosa).

Din sum'a acesta subtragandu-se spesele, remane unu venitu curatu de 36 fl. 85 cr. care s'a depusu la cassa de pastrare „Aurora“ din Nasaudu, si carea adaugandu-se la capitalulu din anii trecuti facu sum'a de 388 fl. 26 cr. v. a.

Subscrisii isi tinu de datorintia a multiami atatu p. t. domni participanti la balu catu si marinosiloru contribuitori pentru concursulu ce ne au datu.

Totu cu asta ocaziune, comitetulu aduce respectuose multiamiri acelor gentile domnisoare catu si stimateloru familii ce ne-au sprijinitu in diverse moduri la infrumsetiarea catu mai frumoasa a salei.

Nasaudu, 28 Septembrie 1883.

Dr. Victoru Mihailasiu,
presidentu.

S. Muresianu,
studentu la academi'a de pictura
cassariu. Juliu Moisilu,
stud. tech.

Conspectulu operatiuniloru

institutulu de creditu si de economie „Albin'a“
in lun'a Septembrie 1883.

Intrate:	
Numerariu in 31 Augustu	fl. 38,939.91
Depuneri	„ 115,722.21
Cambii rescumperate	„ 213,778.66
Imprumuturi hipotecari si alte imprumuturi	„ 17,602.71
Interese si provisiuni	„ 18,042.67
La fondulu de pensiune	„ 33.—
Moneta venduta	„ 71,330.32
Efecte	„ 34,268.50
Conturi curente	„ 21,137.53
Diverse	„ 820.56
	fl. 531,676.07

Esite:	
Depuneri	fl. 105,328.11
Cambii escomptate	„ 208,927.93
Imprumuturi hipotecari si alte imprumuturi	„ 64,965.80
Interese pentru depuneri si alte interese	„ 720.01
Contributiune si competentie	„ 154.06
Salarie si spese	„ 1,804.32
Moneta cumparata	„ 54,302.70
Conturi curente	„ 23,797.10
Diverse	„ 2,087.27
Saldo in numerariu cu 30 Septem. 1883	„ 69,588.77
	fl. 531,676.07

Sibiu, in 30 Septembrie 1883.

Visarionu Romanu m. p.,
Directoru executivu.

J. Lissai m. p.,
Comptabilu.

Cursulu bursiei din Vien'a si Pest'a

in 8 Octobrie st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru ungresca cu 6%	119 65	19 40
I emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	91 30	91.—
II emissiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	113 —	113 —
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	97.—	97.—
Imprumutulu drumuriloru de feru ung.	139.—	138 75
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	99.—	99 —
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	98.—	97.50
Obligatiuni urbariale temesiane	98 50	98.50
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	97.75	97 75
Obligatiuni urbariale transilvane	98 —	98 —
Obligatiuni urbariale croato-slavone	98 —	98 50
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecime de vinu	97 25	97 50
Datorie de statu austriaca in chartie	78 40	78 40
Datoria de statu in argintu	78 45	78 40
Rent'a de auru austriaca	99 25	99 30
Sorti de statu dela 1860	132 75	133 —
Actiuni de banca austro-ung.	840	840.—
Actiuni de banca de creditu ung.	288 75	290 25
Actiuni de creditu aust.	295 40	295 80
Scrisuri fonciari ale institutulu „Albin'a“ dela Sibiu	100.50	—, —
Galbini imper.	5 68	5.67
Napoleonorulu	9.50	9.49
100 marce nemtiesci	58 70	58 65

Avisu! Cu incepere dela 1 Septembrie a. c. redactiunea acestui diariu s'a mutatu in strad'a Urezului (Reisbergasse) Nr. 25 etagiulu primu.

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**